

ЕКСПОРТ ТОВАРІВ: ЯК ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ СЕРТИФІКАЦІЯ ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

На підставі Закону України "Про торгово-промислові палати в Україні" від 02.12.97 р. № 671/97-ВР, постанови КМ України "Про визначення Торгово-промислової палати уповноваженим органом з видачі сертифікатів" від 25.02.03 р. № 255 та розпорядження КМУ "Про надання Торгово-промисловій палаті права засвідчувати походження товарів і надавати сертифікати за міжнародними формами "А" та "АРР" від 14.02.94 р. № 79-р Торгово-промислова палата України (далі — ТПП) та регіональні торгово-промислові палати (далі — регіональні палати) визначають країну походження товарів та оформлюють сертифікати походження різних форм.

Замовник-експортер, що звертається до ТПП і регіональних палат за сертифікатом походження (далі — *сертифікат*), має можливість одержати вичерпну консультацію, оформити сертифікат, встановити код товару за УКТ ЗЕД, а за необхідності — замовити експертизу кількості та ідентифікації товару.

Форму сертифіката обирають для кожної конкретної ситуації, враховуючи особливості товару, що експортується, країну імпорту, а також умови міждержавних угод та односторонніх преференцій. Зауважимо, що загальний порядок оформлення і засвідчення сертифікатів регулює Інструкція про порядок визначення країни походження товарів/послуг, оформлення та засвідчення сертифікатів відповідних форм (затверджена рішенням президії ТПП України від 27.02.02 р., протокол № 21(5), *далі — Інструкція*). **ТПП та регіональні палати при оформленні сертифікатів керуються також документами країн-донорів українських товарів (правилами визначення країни походження товару, переліками преференційних товарів та ін.).**

Отже, сьогодні ТПП і регіональні палати в Україні пропонують **10 форм** сертифікатів. Назвемо їх.

1. Сертифікат загальної форми (англійською мовою). Його видають на всі товари, які мають українське походження відповідно до законодавства України, при експорті в країни, з якими не обумовлено правила визначення країни походження товарів. Також до нього звертаються, якщо товар **не має преференційного доступу** на ринок країни імпорту та за відсутності або тимчасового припинення пільг на українські товари.

2. Сертифікат загальної форми (російською мовою). Видають при експорті в країни СНД у тих випадках, коли товар отримує українське походження згідно із законодавством України, проте не виконується якась з умов **Правил визначення країни походження товарів**, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД від 30.11.2000 р. (*далі — Правила*).

3. Преференційний (пільговий) сертифікат форми СТ-1 (російською мовою) — для товарів, що експортуються до країн СНД та відповідають **умовам Правил**. Щодо країн, які їх не підписали, діють положення двосторонніх угод, які передбачають застосування Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради глав урядів СНД від 24.09.93 р.

4. Преференційний (пільговий) сертифікат форми А (англійською мовою) в рамках **Генеральної Системи Преференцій** (ГСП) призначено для товарів, які підпадають під преференційний режим при експорті на ринки країн-донорів (**ЄС, Туреччина, Японія**).

Для видачі сертифіката форми А встановлюють код товару, перевіряють його наявність у списку преференційних товарів, визначають походження товару з урахуванням вимог, викладених у правилах країни-донора, і критерій походження товару залежно від походження сировини, з'ясовують виконання умов, викладених у правилах.

5. Сертифікат на текстильні товари (TEXTILE PRODUCTS) (англійською мовою), які експортують тільки до країн ЄС згідно з Угодою про торгівлю текстильною продукцією між Україною та ЄС від 05.05.93 р.

Визначаючи походження текстильної продукції, слід брати до уваги вимоги, передбачені **Угодою між ЄС та Україною про торгівлю текстильною продукцією**. Передусім дізнаються код продукції, до якої категорії належить товар. Якщо наявна обробка давальницької сировини, встановлюють її походження за **сертифікатом форми EUR-1** або за відповідною позначкою в супровідних документах (інвойс, декларація експортера). Походження давальницької сировини впливає на виконання умов Угоди.

6. Сертифікат на металопродукцію (англійською мовою), яка експортується лише до країн ЄС на підставі двосторонньої Угоди про торгівлю деякими

сталеливарними виробами між КМУ та Європейським співтовариством з вугілля та сталі. Відповідно до положень Угоди визначають походження товару та оформлюють сертифікат, при цьому встановлюють код і групу товару, з'ясовують, чи необхідно оформлювати експортну ліцензію.

7. Преференційний (пільговий) сертифікат форми EUR-1, серія М (англійською мовою) — для експорту в Республіку Македонія згідно з Угодою про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною від 18.01.01 р. Встановлюючи походження товару та оформлюючи сертифікат, слід керуватися **цією угодою**.

8. Сертифікат У-1 (українською мовою) застосовують у межах митної території України тоді, коли треба підтвердити українське походження товарів, які знаходяться в обігу в межах митної території України під час здійснення підприємницької діяльності іноземними суб'єктами господарської діяльності.

Дану форму сертифіката можна задіяти і в інших випадках реалізації продукції в межах митної території України, якщо покупець бажає пересвідчитися, що продукція має українське походження. При визначенні походження звертаються до чинного законодавства України.

9. Сертифікат походження для експорту товарів з України до Мексиканських Сполучених Штатів — спеціальна преференційна форма сертифіката, що видається при експорті деяких видів текстильної продукції, взуття та готового одягу.

10. Сертифікат походження послуг — використовують на внутрішньому ринку для підтвердження того, що українське підприємство виконує послугу (наприклад, транспортні перевезення) у межах або за межами митної території України. Застосовують на митній території України.

Щоб отримати сертифікат, замовник-експортер заповнює заяву-декларацію та приносить в ТПП документи, що підтверджують українське походження товару, а також факт експорту цього товару. Як і саме, підкаже уповноважена особа/експерт.

Це можуть бути:

- контракт на експорт, рахунок-фактура, а якщо сертифікат видають згодом — експортна декларація з позначкою митниці;
- інформація про підприємство згідно зі статутом;
- перелік товарів, які виготовляє підприємство;
- джерела надходження сировини та матеріалів, із яких виготовляють товари;
- перелік основних технологічних операцій виробництва;
- відомості про виробничі площі, обладнання та робочу силу;
- договори, транспортні та платіжні документи про придбання товару;
- підтвердження виробника (сертифікат якості, паспорти, маркування на товарі тощо).

Якщо товар, що експортується, входить до **Переліку умов, виробничих і технологічних операцій, при виконанні яких товар вважається таким, що походить із тієї країни, в якій вони мали місце (додаток 1 до Правил)**, то замовник повинен надати документи, які містять дані про відсотковий вміст вартості імпортової (або невідомого походження) сировини та матеріалів у вартості кінцевого продукту — калькуляцію, довідку виробника або інші документи, засвідчені печаткою та підписом виробника.

У міжнародній торгівлі існують такі загальні положен-

ня визначення країни походження товару:

1) встановлення коду товару за ТН ЗЕД (залежно від країни призначення може використовуватися КН ЄС, КН США, ТН ЗЕД СНД, УКТ ЗЕД та ін.);

2) визначення критерію походження. Товар має відповідати критерію походження, передбаченому країною імпорту або чинним законодавством України. Для його встановлення необхідно знати походження матеріалів, використаних у виробництві цього товару. Визначення даного критерію особливо важливе, коли у виробництві товару задіяні дві або більше країни. У подібній ситуації країну, яка є останньою в процесі виробництва, можуть вважати країною походження тільки тоді, коли ступінь переробки, проведеної в ній, є достатнім у розумінні **Правил визначення країни походження товару, що застосовуються в країнах імпорту українських товарів**.

Більшість міжнародних правил пропонує такі критерії походження:

1. Повністю вироблений в країні.

2. Достатньо оброблений або перероблений у країні. **При цьому критерій достатньої обробки може бути виражений:**

а) зміною товарної позиції за **Товарною Номенклатурою** на рівні будь-якого з перших 4-х знаків;

б) виконанням необхідних умов, виробничих та технологічних операцій, достатніх для того, аби товар вважався таким, що походить із країни, де ці операції виконані;

в) правилом адвалорної частки, коли вартість використаних імпортованих матеріалів досягає фіксованої процентної частки в ціні готової продукції (як правило, не більше 50%).

Для видачі сертифіката також перевіряють:

— **чи має даний товар доступ на ринок країни імпорту**. Залежно від країни призначення та особливостей товару можуть використовуватися різні списки (списки для промислових та сільськогосподарських товарів, списки виключень з преференцій та ін.);

— **чи виконується умова прямої поставки**. Зазвичай необхідно, аби товар відправляли до країн імпорту безпосередньо з країни експорту. Проте товар дозволено транспортувати через території інших країн за умови, що він залишається під митним наглядом у країні транзиту або тимчасового зберігання та не піддається іншим операціям, крім розвантаження, перевантаження та будь-яким операціям, що мають на меті зберігання їх у належному стані.

При оформленні сертифіката форми СТ-1 обов'язково також, крім виконання згаданих умов, щоб обидві сторони угоди виступали резидентами країн СНД — лише в такому разі на товар, що походить із території однієї з країн — учасниць СНД, поширюватимуться пільги, прописані в Угоді про вільну торгівлю.

Видача сертифіката передбачає високий рівень довіри між уповноваженою організацією та замовником/експортером. При цьому замовник несе відповідальність за дані про товар, які він надає до палати. Експерт має право вимагати від замовника будь-які документи, потрібні для підтвердження походження, а в окремих випадках може контролювати виготовлення продукції безпосередньо на виробництві (п. 3.4 Інструкції).

Неоніла ТКАЧЕНКО,
начальник відділу методичної роботи
та документації Управління експертиз,
контролю та сертифікації товарів ТПП України